

УДК: 338.439:504

ОРГАНІЧНЕ ВИРОБНИЦТВО:
СТАН, ПРОБЛЕМИ ТА ПЕРСПЕКТИВИ РОЗВИТКУ

ORGANIC PRODUCTION:
STATE, PROBLEMS AND PROSPECTS OF DEVELOPMENT

ПОРОНІКОВА А.О., студентка*

Харківський національний технічний університет
сільськогосподарства імені Петра Василенка

У представленій статті автором розглянуто сучасний стан розвитку як світового, так і вітчизняного ринку органічної продукції. Встановлено, що для України характерне зростання масштабів обсягів виробництва органічної продукції. Проте, виявлено, що наразі існує висока наявність стримуючих факторів розвитку даного сектору економіки. Виділені основні ризики та переваги для вітчизняних аграріїв при виробництві органічної сільськогосподарської продукції.

Ключові слова: органічне виробництво, ринок органічної продукції, екологічна продукція.

The article presents the current state of development of both the world and domestic markets for organic products. It is established that Ukraine is characterized by an increase in the volume of organic production. However, it has been found that there are currently strong constraints on the development of this sector of the economy. The main risks and benefits for domestic farmers in the production of organic agricultural products are highlighted.

Key words: organic production, organic produce market, organic products.

Постановка проблеми у загальному вигляді. Сьогодні поряд з екологічними та фінансовими проблемами в аграрній галузі, набувають також актуального характеру і питання, щодо забезпечення населення високоякісними продуктами харчування. Згідно даних, які були оприлюднені Продовольчою та сільськогосподарською Організацією Об'єднаних Націй, наразі в світовому аграрному секторі використовується більше ніж 500 млн т заборонених пестицидів, які завдають непоправної шкоди навколишньому середовищу та здоров'ю людства. Так, відповідно інформації (тієї ж таки Продовольчої та сільськогосподарської Організації Об'єднаних Націй) у світі кожного року від отруєння небезпечними пестицидами помирає 200 тис. осіб. На сучасному етапі розвитку стан здоров'я населення та рівень його добробуту багато в чому залежить саме від новітніх розробок в області альтернативного сільського господарства, рівня збереженості природних ресурсів, і в першу чергу, основного засобу виробництва – землі. В останні роки в Україні відмічається збільшення обсягу споживання даного виду продукції вітчизняними споживачами. У той же час незаповнена місткість ринку органічної продукції і практично необмежений потенціал для розвитку екологічного виробництва в Україні створюють всі необхідні умови для підвищення рівня конкурентоспроможності вітчизняних товаровиробників. У зв'язку з цим в нашій країні набувають актуальності питання пов'язані з розвитком виробництва органічної продукції сільськогосподарських підприємств.

Аналіз останніх досліджень і публікацій. Питання пов'язані з виробництвом екологічно чистої продукції останнім часом цікавлять все більше коло дослідників. Зокрема О.І. Котикова в своїх дослідженнях, значну увагу приділяє важливості впровадження маркетингової концепції у практичну діяльність підприємств, які займаються виробництвом органічної продукції. М.Р. Клітна та І.А. Брижань вивчаючи стан розвитку українського ринку органічної продукції стверджують, що на ефективність функціонування даного сектора економіки негативно впливає

* Науковий керівник – Квятко Т.М., к.е.н., доцент

недосконале інституційне забезпечення. О.І. Шкуратова та А.В. Вдовиченко вважають, що органічне виробництво стимулює зростання економічного ефекту паралельно з поліпшенням у соціально-економічному розвитку аграрного сектора економіки. До того ж підвищення ефективності сільськогосподарського виробництва варто здійснювати шляхом врахування екологічної складової задля забезпечення збалансованого розвитку суспільства. Питання виробництва органічної продукції та перспектив його розвитку в світі та в Україні порушуються в працях О.Т. Дудар, Ю.В. Славгородської, П.В. Маціборука, О.М. Маслака, М.І. Кобець та інших. Проте не зважаючи на вагомість результатів досліджень, вважаємо, що за сучасних швидкоплинних умов продовження досліджень в даному напрямку є вкрай важливим.

Формулювання цілей статті. Метою даної статті є вивчення сучасного стану розвитку світового та вітчизняного ринку органічної продукції, визначення основних ризиків та переваг для вітчизняних аграріїв при виробництві екологічно чистої продукції.

Виклад основного матеріалу досліджень. Сьогодні розвинені країни світу досить активно розвивають органічне виробництво. Ринок органічної продукції, в наш час, має стрімку динаміку розвитку порівняно з іншими сегментами світового ринку агропродовольчої продукції. Так в 1999 р. у світі площа сертифікованих органічних сільськогосподарських угідь становила 11 млн га, а в 2017 р. даний показник склав 69,8 млн га (рис. 1) (в 2016 р. – у світі під виробництвом органічної продукції було зайнято 57,8 млн га, за рік площа органічних земель збільшилась на 20 %).

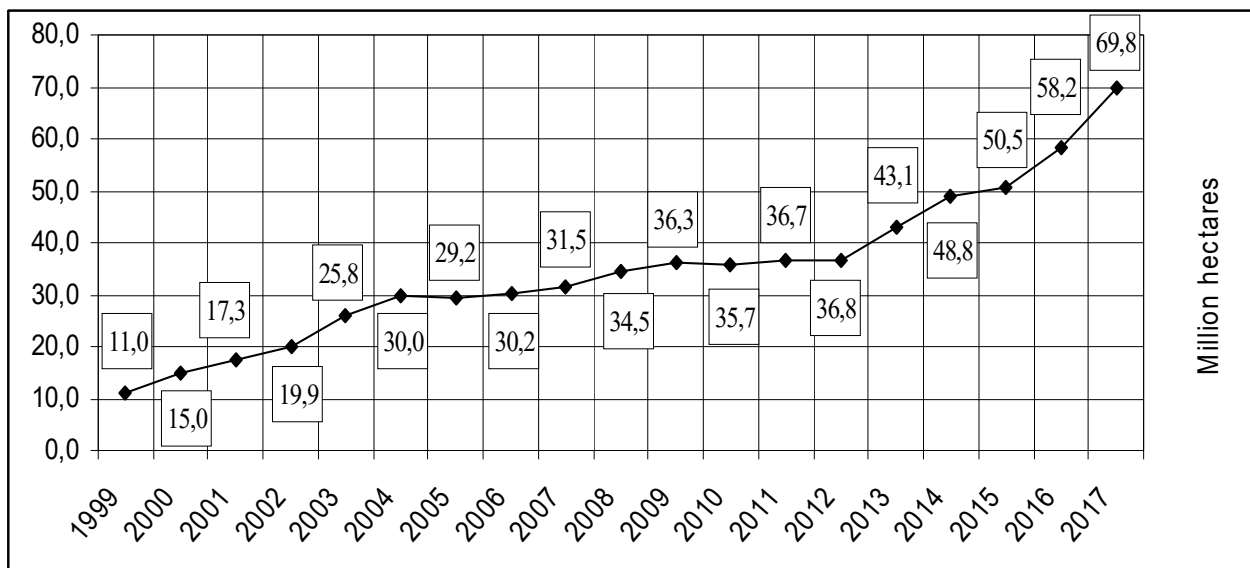

Рис. 1. Growth of the organic agricultural land 1999-2017*

* Source: FiBL-IFOAM-SOEL-Surveys 1999-2019

Органічний підхід у аграрному виробництві відкриває нові можливості для виходу на незаповнені ніші ринку та отримання фінансових вигод, в результаті більш високих цін на даний вид продукції. При цьому несертифіковане органічне виробництво забезпечує зростання рівня урожайності сільськогосподарських культур в екстремальних кліматичних умовах, а це, в свою чергу, стимулює зростання рівня добробуту дрібних товаровиробників в країнах з низьким рівнем економічного розвитку.

З кожним роком в світі збільшується кількість країн-виробників органічної сільськогосподарської продукції. Так в 1999 р. виробництвом екологічно чистої продукції займалося 77 країн, в 2017 р. – 181 країна (рис. 2). Проте враховуючи такий високий показник, варто відзначити, що лише в 93 країнах органічне виробництво має нормативно-правове регулювання.

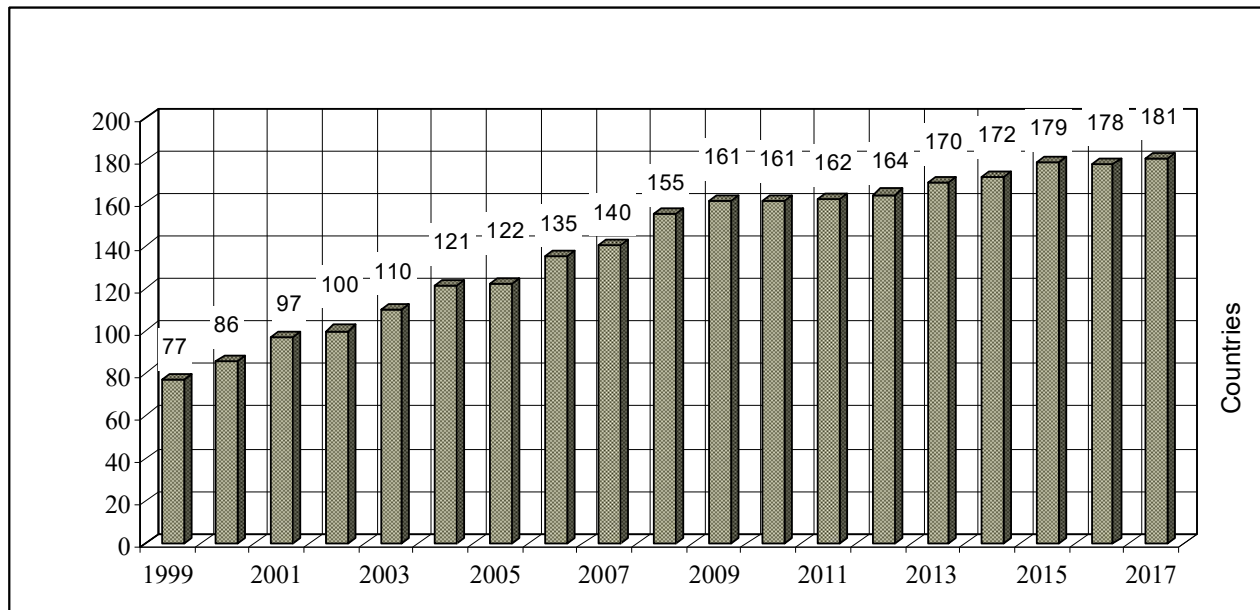

Рис. 2. Development of the number of countries with data on organic agriculture 1999-2017*

* Source: FiBL-IFOAM-SOEL-Surveys 1999-2019

Сьогодні Україна займає 20-те місце в світі та 11-те місце в Європі по площі сертифікованих органічних земель. За останні п'ять років загальна площа даних угідь збільшилась на 54 % та склала 426 тис га.

Українська органічна продукція активно експортується до країн ЄС: Нідерланди – 100 тис т, Німеччина – 50 тис т, Великобританія – 40 тис т, Італія – 30 тис т, Австрія – 14 тис т, Польща – 7 тис т, Швейцарія – 6 тис т, Бельгія – 3 тис т, Чехія – 3 тис т, Болгарія – 2 тис т (згідно даних досліджень Органік Стандарт (2017 р.)). До основних продуктів, що експортуються належить: пшениця (80 тис т), кукурудза (74 тис т), соя (17 тис т), ячмінь (12 тис т), соняшник (12 тис т), яблука та яблучний концентрат (5 тис т), пшоно і просо (4 тис т), ріпак (4 тис т), заморожена чорниця (4 тис т). У 2017 р. вперше на світовий ринок Україною було експортовано органічний мед. В 2018 р. обсяги його експорту збільшились та склали 300 т. Загалом у минулому році вітчизняні товаровиробники представили на міжнародному ринку більше ніж 70 видів різноманітних органічних товарів. Проте враховуючи такі позитивні зрощення, слід відзначити, що сьогодні в світі Україну сприймають не як виробника кінцевої продукції, а як країну-продавця певного виду сировини для подальшої переробки.

В Україні органічну продукцію споживають люди середнього та високого класу, тобто близько 20 % населення. Найбільш активними споживачами даної продукції є населення в віці 25-45. До основних мотивів споживання органічної продукції слід віднести: позитивний вплив на здоров'я людини; відсутність штучних складових та консервантів, природній смак та безпечність.

Перевагами органічного бізнесу є:

- наявність дефіциту на даному сегменті цільового ринку;
- високий рівень цін на екологічно чисту продукцію;
- органічне виробництво (в більшості випадків) захищене законодавством у більшості країн світу;
- органічне виробництво захищає здоров'я фермера та суспільства від пестицидів.

До ризиків в органічному виробництві слід віднести:

- нестабільність політичної ситуації в країні;
- висока доля корупційної складової;
- залежність фермера від кліматичних умов.

Висновки. Ринок органічної продукції, в наш час, має стрімку динаміку розвитку порівняно з іншими сегментами світового ринку агропродовольчої продукції. Сьогодні Україна також намагається активно розвивати даний сегмент цільового ринку, проте існує ряд факторів, які негативно впливають на виробництво екологічно чистої продукції. Нажаль, лише 20 % вітчизняних покупців спроможні дозволити собі купувати органічні товари. Вважаємо, що нині держава також повинна направляти свої зусилля на підтримку виробників, що займаються органічним бізнесом: забезпечити доступність кредитів; поліпшити законодавчу базу.

Література.

1. **Kulish L.P.** (2019). «Development of competitive organic production in Ukraine». *Investytsii: praktyka ta dosvid*. no. 1. pp. 42-46.
2. **Батюк Л.А., Квятко Т.М., Бабко Н.М.** Суспільні ринкові трансформації: глобальний контекст. *Вісник Харківського національного технічного університету сільського господарства: Економічні науки*. Харків : ХНТУСГ, 2018. Вип. 193. С. 110-120.
3. **Mandich O.V.** (2018). «Possibilities of reengineering and modelling of business processes in the marketing activity of enterprises». *Visnyk KhNTUSH: ekonomichni nauky*. Issue 193. pp. 311-319.
4. **Гармашов В.В., Фомічова О.В.** До питань органічного сільськогосподарського виробництва в Україні. *Вісник аграрної науки*, 2010. - № 7. – С. 11-16.
5. **Квятко Т.М., Рижикова Н.І.** Генезис теорії конкуренції та прикладні засади їх імплементації в інноваційно-інвестиційному розвитку соціально-економічних систем. *Актуальні проблеми інноваційної економіки*. 2017. № 4. С. 45-54.

УДК 338.436

РОЗВИТОК ІНТЕГРАЦІЙНИХ ПРОЦЕСІВ – ЗАПОРУКА ЕФЕКТИВНОЇ ДІЯЛЬНОСТІ АГРАРНИХ ПІДПРИЄМСТВ

THE DEVELOPMENT OF INTEGRATION PROCESSES IS THE KEY TO EFFECTIVE ACTIVITY OF AGRICULTURAL ENTERPRISES

МАМЕДОВА К.М., студентка магістратури, ШЕЛЕСТЮК В., студент*
Харківський національний технічний університет
сільського господарства імені Петра Василенка

Досліджено специфіки формування агропромислової інтеграції в умовах ринкових трансформацій, обґрунтовано їх значення для підвищення ефективності сільськогосподарського виробництва в Україні. Визначено, що інтегровані агропромислові об'єднання є одним з пріоритетних напрямів реалізації процесу агропромислової інтеграції в економіці України.

Ключові слова: інтеграція, інтеграційні процеси, агроформування, ефективність діяльності.

The author focuses on the peculiarities of agricultural integration facilitating in the environment of market reforms. The author also analyzes their meaning for improving efficiency of the Ukrainian agricultural production. He proves that integrated agricultural formations is one of the prior directions towards realization of the process of agricultural integration in the Ukrainian economy

Key words: integration, integration processes, agro-formation, efficiency of activity.

* Науковий керівник – Півень А.В., старший викладач